

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **D. G., bytom H. X., B.**, zastúpeného JUDr. M. B., advokátom, Š. X., B., proti žalovanému: **B. D. P., B. X., B.**, zastúpenému JUDr. J. B., advokátom, V. X., B., **o určenie neplatnosti uznesení zhromaždenia delegátov žalovaného z 27. septembra 1997**, vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 45Cb/88/1997, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Obo/104/2006-172 zo dňa 4. marca 2008, právoplatného dňa 18. júla 2008, takto

r o z h o d o l :

Dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Bratislave, ako súd prvého stupňa, rozsudkom č. k. 45Cb/88/1997-111 zo dňa 13. mája 2003, určil, že uznesenia prijaté zhromaždením delegátov žalovaného dňa 27. 9. 1997 sú neplatné. Dôvodil tým, že v zmysle zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu č. k. 4Obo/188/2001-91 zo dňa 5. 12. 2002 mal v novom konaní skúmať, či na zhromaždení delegátov nedošlo k porušeniu, či nedodržaniu, schváleného programu rokovania, čo by mohlo zakladať dôvod neplatnosti na ňom prijatých uznesení. Porovnaním programu schváleného zhromaždením delegátov dňa 21. 6. 1997 s programom rokovania zhromaždenia delegátov dňa 27. 9. 1997 dospel k záveru, že predmetom jeho rokovania bolo aj vyslovenie nedôvery štyrom členom predstavenstva, napriek tomu, že takýto bod programu nebol súčasťou schváleného programu. Z toho vyvodil, že tento dôvod neplatnosti uznesení prijatých zhromaždením delegátov je opodstatnený a žalobe vyhovel. Okrem toho upozornil

na to, že pokračujúce zhromaždenie delegátov sa malo, podľa § 239 ods. 7 a ods. 8 Obchodného zákonníka (pretože absentovala osobitná úprava v stanovách žalovaného), konať do troch týždňov od zhromaždenia delegátov dňa 21.06. 1997, čo nebolo dodržané. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 OSP tak, že k ich náhrade zaviazal neúspešného žalovaného v sume 5 614,- Sk voči úspešnému žalobcovi.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, na odvolanie žalovaného, uznesením č. k. 1Obo/104/2006-172 zo dňa 4. marca 2008, právoplatného dňa 18. júla 2008, zrušil odvolaním napadnutý rozsudok prvostupňového súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vychádzal zo zistenia, že predmetom sporu je žalobcom uplatnené právo na vyslovenie neplatnosti uznesení prijatých zhromaždením delegátov žalovaného konanom dňa 27. 09. 1997. Poukázal na to, že dôvodom neplatnosti malo byť podľa žalobcu jednak to, že zhromaždenie nebolo riadne zvolané, pretože ho zvolal RNDr. L. Č., ktorý mal pozastavený výkon funkcie predsedu družstva, jednak skutočnosť, že rokovanie zhromaždenia v rozpore so stanovami nevedol člen predstavenstva družstva, ani kontrolnej komisie, a posledným dôvodom mala byť skutočnosť, že predmetom rokovania nebol program schválený na predchádzajúcom zhromaždení delegátov dňa 21. 06. 1997. Na margo troch tvrdených dôvodov neplatnosti, odvolací súd poznamenal, že s prvými dvomi dôvodmi neplatnosti sa vysporiadal odvolací súd vo svojom predchádzajúcom uznesení zo dňa 5. 12. 2002, ktorým zrušil pôvodné rozhodnutie prvostupňového súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že jediným do úvahy prichádzajúcim dôvodom neplatnosti môže byť nedodržanie schváleného programu rokovania, ktorým dovedy nebol predmetom skúmania súdu prvého stupňa. Odvolací súd mal za to, že program rokovania môže mať kľúčový význam pre rozhodnutie delegáta, či sa zhromaždenia zúčastní, preto zmenou programu môže dôjsť k porušeniu práva delegáta, ktorý by sa inak rokovania so zmeneným programom zúčastnil. Následne prvostupňový súd postupujúc v intenciách rozhodnutia odvolacieho súdu, porovnal program, ktorý schválilo zhromaždenie delegátov na rokovaní dňa 21. 06. 1997 pre pokračujúce rokovanie konané dňa 27. 09. 1997 s jeho skutočným programom, a dospel k záveru, že zaradenie bodu o vyslovení nedôvery členom predstavenstva družstva nad rámec pôvodne schváleného programu má za následok neplatnosť uznesení prijatých zhromaždením delegátov dňa 27. 09. 1997, preto žalobe vyhovel. S odkazom na ustanovenie § 239 ods. 8 Obchodného zákonníka odvolací súd v dovolaní napadnutom rozhodnutí ozrejmil, že totožná úprava zvolávania delegátov náhradného valného zhromaždenia delegátov je obsiahnutá v článku 21 bod 6 stanov žalovaného. Odvolací súd upozornil na to, že v danom

případe v družstve vznikla komplikovaná situácia v súvislosti s rozhodnutím predstavenstva družstva o pozastavení výkonu funkcie predsedovi družstva, dôvodiac, že pri výkone svojej funkcie porušoval stanovy družstva a neplnil uznesenia jeho predstavenstva. S tým súviselo aj rozhodnutie prijaté zhromaždením delegátov o doplnení programu rokovania o vyslovení dôvery predsedovi družstva a zrušenie uznesenia predstavenstva zo dňa 4. 9. 1997 s tým, že pokračovanie v programe neukončeného zhromaždenia delegátov zo dňa 21. 6. 1997 sa odkladá na rokovanie budúceho zhromaždenia delegátov. Odvolací súd bol toho názoru, že nešlo o situáciu, kedy by bol tento bod programu pre zídenných delegátov prekvapením, keďže o situácii v predstavenstve boli písomne informovaní v pozvánke na aktív delegátov organizovaný 1. a 2. podpredsedom predstavenstva v tom istom čase a mieste, kde sa malo konať riadne zhromaždenie delegátov. Navyše, z doteraz vykonaného dokazovania vyplynulo, že obe tieto písomnosti boli zasielané všetkým delegátom. Stotožňujúc sa s právnym názorom dovolacieho súdu, vysloveného v tejto veci, že by bolo v rozpore s § 239 ods. 8 Obchodného zákonníka, ak by náhradná členská schôdza menila program rokovania, odvolací súd uzavrel, že v konaní nebola doteraz jednoznačne vyriešená otázka (a neskúmal ju ani dovolací súd), či zhromaždenie delegátov dňa 27. 9. 1997 bolo pokračovaním zhromaždenia z 21. 06. 1997 (kedy pre jeho uznášaniaschopnosť a program platí § 238 ods. 3 Obchodného zákonníka), alebo išlo o náhradné zhromaždenie v zmysle § 239 ods. 8 Obchodného zákonníka. Preto vyriekol, že až zodpovedanie tejto otázky umožní posúdiť, či zmenou pôvodného programu bol porušený zákon s dôsledkom neplatnosti prijatých uznesení. Z týchto dôvodov odvolaním napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie, v ktorom bude jeho úlohou doplniť dokazovanie v naznačenom smere a následne posúdiť, či postup delegátov rozšírením programu zhromaždenia delegátov zo dňa 27. 09. 1997 neodporoval zákonu a stanovám družstva.

Proti uzneseniu dovolacieho súdu podal žalobca v zákonom stanovenej lehote dovolanie. Dovoláním napadol uznesenie dovolacieho súdu v celom rozsahu. Prípustnosť dovolania vzhľadom v ustanoveniach § 236 ods. 1 OSP a § 238 ods. 2 OSP. Podanie dovolania odôvodnil dvoma dovolacími dôvodmi. Prvý dovolací dôvod videl v ustanovení § 237 písm. g) OSP tvrdiac, že v tomto odvolacom konaní, ktorého výsledkom bolo dovolaním napadnuté uznesenie dovolacieho súdu, rozhodovala vylúčená sudkyňa JUDr. M. F., pretože už rozhodovala ako členka dovolacieho senátu (č. 1. 152 a 153), čo je v zjavnom rozpore s ustanovením § 14 ods. 2 OSP. Druhý dovolací dôvod vzhľadom v ustanovení § 238 ods. 2 OSP dôvodiac tým, že odvolací súd sa odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu

vysloveného v tejto veci, keď v odôvodnení uvádza, že doposiaľ nebola jednoznačne vyriešená otázka, ktorú neskúmal ani dovolací súd, či zhromaždenie delegátov bolo pokračujúce alebo náhradné. Za nepravdivú označil tvrdenie odvolacieho súdu, že ide o podstatnú otázku, pričom až jej vyriešenie umožní posúdiť samotný predmet sporu. Tu vidí odklon od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného na strane 5 jeho rozsudku č. k. 1ObdoV/98/2004-153 zo dňa 27. 02. 2006, v ktorom dovolací súd hovorí len o náhradnom zhromaždení. Z toho dovolateľ vyvodil, že dovolací súd pri vyslovení tohto záveru vychádzal zo svojho zisteného názoru, že ide o náhradné zhromaždenie. Na základe takto formulovaných dovolacích dôvodov sa domáhal zrušenia napadnutého právoplatného uznesenia odvolacieho súdu a vrátenia veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uplatnil si trovy dovolacieho konania.

K dovolaniu žalobcu sa vyjadril žalovaný podaním zo dňa 25. 07. 2008. Posúdenie prvej námietky dovolateľa, týkajúcej sa rozhodovania vylúčenej sudkyne, nechal na dovolacom súde. Druhú dovolaciu námietku žalobcu o odchýlení sa odvolacieho súdu od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, vyhodnotil ako nedôvodnú. Považoval za kľúčové rozhodnúť na základe skutočného stavu veci, s čím, podľa neho, úzko súvisí otázka nastolená odvolacím súdom v dovolaní napadnutom uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyvolávajúca odklon o právneho názoru dovolacieho súdu. Mal za to, že v prípade rokovania zhromaždenia delegátov dňa 27. 09. 1997 išlo o pokračujúce rokovanie nadväzujúce na rokovanie zhromaždenia delegátov dňa 21. 06. 1997, nie o náhradné zhromaždenie delegátov. Domnieva sa, že odvolací súd sa v dovolaní napadnutom rozhodnutí usiluje o riadne zistenie stavu veci ako podkladu pre rozhodnutie, a preto v prípade druhej dovolacej námietky nie je daný dovolací dôvod.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 OSP), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 OSP), ktorý je riadne zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 OSP), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 241 ods. 2 OSP v spojení s § 237 písm. g/ OSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 OSP), preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že je potrebné ho zrušiť a vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie pretože zistil, že konanie pred odvolacím súdom, ako i jeho rozhodnutie, trpí vadou uvedenou v § 237 písm. g) OSP.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 OSP).

Podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP, dovolanie možno odôvodniť len tým, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 OSP.

V prejednávanej veci je dovolanie prípustné v zmysle § 241 ods. 2 písm. a) OSP v spojení s § 237 písm. g) OSP, pretože v odvolacom konaní došlo k vade konania uvedenej v § 237 písm. g) OSP, t. j. v odvolacom konaní rozhodovala vylúčená sudkyňa JUDr. M. F.. Preto je dovolanie žalobcu dôvodné v časti prvého dovolacieho dôvodu, ktorým poukazuje na vadu konania v zmysle § 237 písm. g) OSP.

Dovoláním, z dôvodov uvedených v § 237 OSP, je možné napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho formu, obsah alebo povahu predmetu konania. K tomu, či rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z väd uvedených v § 237 OSP prihliada dovolací súd nielen na námietku dovolateľa, ale z úradnej povinnosti (§ 242 OSP). V danej veci bola dovolateľom namietaná vada konania v zmysle § 237 písm. g) OSP. Dovolací súd, tak na podklade dovolateľom namietanej vady konania, ako aj v rámci svojej úradnej povinnosti zistil, že dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu objektívne vykazuje vytknutú vadu konania podľa § 237 písm. g) OSP.

Podľa § 237 písm. g) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dôvody zmätočnosti uvedené v ustanovení § 237 písm. a) až e) OSP spočívajú v tom, že konanie sa uskutočnilo napriek tomu, že neboli splnené predpoklady, za ktorých občianskoprávny súd mohol konať a vo veci meritórne rozhodnúť (procesné podmienky).

Podľa § 14 ods. 2 OSP, na súde vyššieho stupňa sú vylúčení i sudcovia, ktorí rozhodovali vec na súde nižšieho stupňa, a naopak. To isté platí, ak ide o rozhodovanie o dovolaní.

V citovanom ustanovení § 14 ods. 2 OSP je explicitne definované tzv. zákonné vylúčenie sudcov. Jeho zmyslom je zabezpečiť, aby z rozhodovania veci na súde vyššieho stupňa bol vylúčený sudca, ktorý v tejto veci pôsobil (konal a rozhodoval) na súde nižšieho

stupňa. Význam výrazu „a naopak“ obsiahnutého v tomto ustanovení umožňuje tiež inverziu, tzn. že z rozhodovania vecí na súde nižšieho stupňa je vylúčený sudca, ktorý tú istú vec prejednával a rozhodoval na súde vyššieho stupňa. Osnova ustanovenia § 14 ods. X. OSP zabezpečuje, by o veci rozhodoval nestranný sudca. Jedná sa o prípad, kedy možno pochybovať o tom, že sa sudca pri rozhodovaní nedá ovplyvniť svojím predchádzajúcim rozhodnutím.

Aplikácia citovaného ustanovenia na daný prípad znamená, že na súde nižšieho stupňa (t. j. na Najvyššom súde Slovenskej republiky ako súde odvolacom) sú vylúčení sudcovia, ktorí rozhodovali vec na súde vyššieho stupňa (t. j. na Najvyššom súde Slovenskej republiky ako súde dovolacom).

Sama sudkyňa JUDr. M. F. sa mala dať, postupom podľa § 15 ods. 1 OSP, vylúčiť z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci v odvolacom konaní, v ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodoval o odvolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 45Cb/88/1997-111 zo dňa 13. 05. 2003, a ktorého výsledkom bolo uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Obo/104/2006-172 zo dňa 04. 03. 2008 (rozhodnutie v súčasnosti napadnuté dovolaním), pretože už bola účastná prejednávania a rozhodovania v súdnej veci ako členka dovolacieho senátu, t. j. zákonná sudkyňa, v dovolacom konaní, v ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodoval o dovolaní žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako súdu odvolacieho, č. k. 4Obo/145/2003-133 zo dňa 17. 06. 2004, a ktorého výsledkom bol rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/98/2004-153 zo dňa 27. 02. 2006.

Vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí je upravené v § 14 a nasl. OSP. Súdna prax však uzavrela, že neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je, alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle citovaného § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne aj inak, než ju posúdil súd nadriadený procesnému súdu, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.

Nesprávnym obsadením súdu, ktoré predstavuje vadu konania podľa § 237 písm. g) OSP, je aj okolnosť, že vo veci rozhodovali sudcovia, ktorí neboli zákonnými sudcami v zmysle Listiny základných práva a slobôd, Ústavy Slovenskej republiky, ako aj zákona

č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Právo na zákonného sudcu je zaručené v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi; príslušnosť súdu ustanoví zákon. Uvedený ústavný príkaz je neopomenuteľnou podmienkou riadneho výkonu súdnej moci. Na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na druhej strane predstavuje pre každého účastníka konania rovnakú záruku, že na rozhodovanie o jeho veci súd povolané súdy a sudcovia podľa vopred daných zásad (procesných pravidiel) tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy, a aby bol vylúčený výber súdov a sudcov „ad hoc“. Integrovanou súčasťou práva na spravodlivý (fair) proces tak, ako je vymedzený v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd, je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Nestrannosť a nezávislosť sudcu je jedným z hlavných predpokladov spravodlivého rozhodovania a jednou zo zásadných premís dôvery občanov v právny štát. Procesný postup, v ktorom o veci účastníka konania nerozhodoval zákonný sudca, je nezlučiteľný s garanciami vyplývajúcimi z čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, z čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a z čl. 6 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd.

Zákonným sudcom je sudca, ktorý je určený na prejednanie a rozhodnutie konkrétnej veci príslušnými právnymi predpismi upravujúcimi príslušnosť súdu vrátane noriem internej povahy, ku ktorým patrí predovšetkým rozvrh práce. V platnej právnej úprave, t. j. v ustanovení § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, je zákonný sudca definovaný ako sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Článok 38 Rokovacieho poriadku NS SR vyhláseného pod č. 291/2006 Z. z. pojednáva o zákennom sudcovi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v 4 bodoch: 1./ Zákonným sudcom je na najvyššom súde sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. 2./ V rámci senátu, ktorý má podľa rozvrhu práce určitú vec prejednať a rozhodnúť, je zákonným sudcom každý člen tohto senátu. 3./ Namiesto sudcu, ktorý bol v určitej veci pôvodne zákonným sudcom, ale vyskytla sa u neho skutočnosť, ktorá podľa osobitného predpisu alebo rozvrhu práce vylučuje možnosť prejednania a rozhodnutia veci týmto sudcom, je zákonným sudcom sudca určený v súlade

s ustanoveniami rozvrhu práce, ktoré upravujú postup v prípade výskytu takej skutočnosti.
4./ Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade s rozvrhom práce.

V danom prípade je preukázateľne daná existencia dovolacieho dôvodu v zmysle § 241 ods. 2 písm. a) OSP, t. j. v konaní došlo k vade uvedenej v § 237 písm. g) OSP tým, že rozhodovala vylúčená sudkyňa JUDr. M. F.. V odvolacom konaní, ktorého výsledkom bolo dovolaním napadnuté uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako súdu dovolacieho (č. l. 172 – 175) rozhodovala vylúčená sudkyňa JUDr. M. F., čo jasne vyplýva zo zloženia dovolacieho senátu 1Obo uvedeného v zápisnici o pojednávaní pred odvolacím súdom na č. l. 171, nakoľko menovaná sudkyňa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky už rozhodovala súdenú vec v dovolacom konaní ako členka dovolacieho senátu, čo je zrejmé zo záhlavia rozsudku dovolacieho súdu na č. l. 153 a zo zloženia dovolacieho senátu 1ObdoV v zápisnici o vyhlásení rozsudku dovolacím súdom na č. l. 152. Takéto konanie je nezlučiteľné s princípom ustanoveným v ustanovení § 14 ods. 2 OSP. Z uvedeného dôvodu odvolací súd zaťažil konanie vadou v zmysle § 237 písm. g) OSP, ktorá nielenže zakladá prípustnosť dovolania, ale je zároveň aj dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd rozhodnutie vydané v takomto konaní vždy zrušiť.

Záverom dovolací súd poznamenáva, že vzhľadom na dôvod, ktorý viedol k potrebe zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd druhým dovolacím dôvodom v zmysle § 238 ods. 2 OSP. Tým, že konanie pred odvolacím súdom trpí vadou konania podľa § 237 písm. g) OSP, pre ktorú ho dovolací súd musí zrušiť, nemôže hodnotiť druhú dovolaciu námietku (§ 238 ods. 2 OSP), nakoľko nové obsadenie odvolacieho senátu, ktorý bude následne konať a rozhodovať o odvolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 45Cb/88/1997-111 zo dňa 13. 05. 2003, môže vec vyhodnotiť odlišne od nesprávne a nezákonne obsadeného odvolacieho senátu.

So zreteľom na všetky vyššie uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, ods. 3 veta druhá OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom rozhodne v zákonom zložení. V novom rozhodnutí rozhodne znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia OSP).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. novembra 2010

JUDr. Juraj Seman, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: H.